

Document Mercè Vilarrubias proposa una llei de Llengües que millori el tracte que els dona l'Estat, i també les autonomies bilingües

Garantir el plurilingüisme

ALBERT BRANCHADELL

Després de vindicar una educació bilingüe per a Catalunya a *Sumar y no restar* (2012), la catedràtica de l'Escola d'Idiomes de Barcelona-Drassanes Mercè Vilarrubias (Sabadell, 1964) publica ara una agorosa proposta d'una llei de Llengües per a Espanya.

El punt de partida de Vilarrubias es diàfan: "La diversitat lingüística és una realitat d'Espanya. A uns els agrada més i als altres menys, però aquesta és la realitat i, com a tal, ha de ser pensada i gestionada". Vilarrubias entén que aquesta realitat no s'ha gestionat adequadament, ni en les institucions de l'Estat, que no han reconegut prou el català, el galleg i el basc, ni a les comunitats autònomes bilingües governades pels nacionalistes, on s'ha fet servir el concepte de "llengua pròpia" per desbordar l'article 3 de la Constitució, violentar la desitjable simetria entre llengües cooficials i finalment negar "tot dret lingüístic" als ciutadans castellanoparlants.

Segons Vilarrubias una reforma lingüística a Espanya hauria de descansar en dos pilars, que al mateix temps són els dos objectius de

la seva llei de Llengües Oficials i Drets Lingüístics: el foment del plurilingüisme des de les institucions de l'Estat i l'especificació i garantia de l'exercici dels drets lingüístics de tots els ciutadans, tant dels parlants de català, galleg i basc en les seves relacions amb l'Estat com dels parlants d'espanyol en les seves relacions amb les administracions de les comunitats bilingües.

En el primer cas, Vilarrubias considera –inspirant-se en el Canadà– que la llei ha de declarar el català, el galleg i el basc "llengües de l'Estat", amb una sèrie de drets lingüístics associats, entre els quals destaca la possibilitat de declarar en la llengua escollida al Tribunal Suprem i l'Audiència Nacional, o també la possibilitat de parlar en la llengua d'elecció al Congrés dels Diputats i al Senat. En el segon cas, la llei ha d'especificar els àmbits d'ús concrets a les comunitats bilingües on cal evitar l'exclusió absoluta del castellà que, segons Vilarrubias, es dona actualment (curiosament aquí desapareix la perspectiva comparada.) En tots aquests àmbits, Vilarrubias propo-

Mercè Vilarrubias

DEUSTO

sa establir un percentatge mínim de presència i ús de les llengües cooficials a les comunitats bilingües, que sense gaire justificació situa en un 30%, i tenint en compte que en el camp de l'ensenyament no descarta una doble línia escolar amb una presència del 100% de cada llengua en la seva línia respectiva.

La iniciativa de Vilarrubias és

lloable: millorar el reconeixement del català, galleg i basc a les institucions de l'Estat i garantir eficaçment els drets lingüístics de tots els ciutadans a les comunitats bilingües són objectius molt valuosos per assegurar la convivència lingüística. Però la seva proposta mereix uns quants retrets. En l'aspecte purament tècnic, sovintegen els

Memòria Una vida concreta exposa les vivències col·lectives d'una generació

Aquest sol de la infantesa

JORDI AMAT

El llibre d'un historiador benestant que explica viatges d'infantesa i joventut en autocaravana. Viatges sobretot pel sud d'Europa durant els vuitanta, acompanyats d'una família amiga que van conèixer quan el pare va treballar a Palo Alto durant un any. Notes de dietari d'un xicot de classe mitjana. Records de vida campestre sense massa més.

Vist així aquesta memòria d'Ivan Jablonka (París, 1973) podria semblar anecdòtica. Així ho va sentir en part una lectora tan competent com Carme Fenoll, que va començar a fullejar-lo amb el retrovisor posat a *Laètitia o la fi dels homes*, l'obra mestra de Jablonka. La bibliotecària Fenoll m'ho comenta amb una entrada

El llibre d'Ivan Jablonka narra un viatge en autocaravana

PERE DURAN

del Kosmopolis entre les mans mentre el sol l'enlluerna a la terrassa del CCCB. Accepto que pugui semblar-li una obra menor, però em comprometo a escriure aquesta crítica per intentar convèncer-la que *Una casa amb rodes* podria amagar també, a través d'una vida concreta, l'esperança encarnada de l'Europa de la segona meitat del XX on ella i jo vam créixer.

El llibre parla de nosaltres. Dels nostres orígens. De la cadena generacional de la qual formem part. I la clau és el pare al volant partint de París i conduint la casa sobre rodes Volkswagen de Turquia a Portugal. La clau és que el pare de Jablonka, de nen perdut a adult pròsper, va ser fill de l'Holocaust. Els seus pares van morir als camps i després va ser educat per una comunitat jueva comunista a la primera postguerra. Aquell origen tràgic va fundar el projecte íntim de la família: va determinar la necessitat que el pare reconquerís la felicitat robada a través de la llibertat que va voler construir per als seus fills.

errors i les omissions. Per exemple, no s'entén l'absència de qualsevol referència a la llei de Llibertat d'Elecció Lingüística de l'associació Hablamos Español, que va arribar al Congrés com a iniciativa legislativa popular. En l'aspecte conceptual, el biaix argumentatiu porta Vilarrubias a incórrer ocasionalment en la falsedat. L'autora es basa en una suposada "legislació europea i internacional sobre el dret a l'educació en llengua materna" que simplement no existeix. I finalment la proposta de la nostra catedràtica patina en el terreny po-

L'autora estima que la llei ha de declarar el català, el gallec i l'eusquera "llengües de l'Estat"

lític: proposar que els quatre partits nacionals es posin d'acord per a imposar una llei de Llengües a les comunitats bilingües no sembla la millor recepta per a la concòrdia.

En definitiva, de Vilarrubias cal retenir les seves bones intencions i la seva flexibilitat –que la distingeix de posicions radicals com les que aireja últimament el candidat Pablo Casado–, però al seu llibre li falta més fonamentació empírica, més perspectiva comparativa i sobretot una mica més de parsimònia per no acabar aprofundint el fossat que separa els "constitucionalistes sensats" dels "nacionalistes exacerbats". |

Mercè Vilarrubias

Por una Ley de Lenguas. Convivencia en el plurilingüismo

DEUSTO. 208 PÀGINES. 17,95 EUROS

El temps on aquell projecte se sentia amb més intensitat era durant els viatges estiuençs, sense arrelar enlloc, acampant en una platja i viatjant a la recerca de la felicitat perduda. A partir del seu jo i la seva família, sense èmfasi i sense mostrar com la seva anècdota val com a categoria, Jablonka va desplegant una sèrie de coneixements de ciències socials –la història de l'autocaravàning, per començar– que permeten reinterpretar la seva peripècia personal com una vivència col·lectiva. El llibre parla de nosaltres, precisament, perquè descobreix com els nens de la postguerra van prosperar durant el moment socialdemòcrata i van posar el seu progrés econòmic no al servei del lleure postmodern sinó de la família. Som fills d'aquell sol de la infantesa, d'aquell temps de reconstrucció. |

Ivan Jablonka

Una casa amb rodes/En camping-car

ANAGRAMA. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: MARTA MARFANY/AL CASTELLÀ: AGUSTINA BLANCO. 184/192 PÀGINES. 16,90 EUROS

Novel·la Rafel Nadal relata la història dels mariners italians, supervivents de l'enfonsament del vaixell 'Roma', que el 1944 van viure a Caldes de Malavella

Mariners d'aigua carbònica

JULIÀ GUILLAMON

Quina és la clau de l'èxit de Rafel Nadal (Girona, 1954), primer entre els editors i els jurats i, més endavant, entre els lectors? La naturalitat. Per exemple, a *El fill de l'italià*, quan parla del noi que ha nascut al raval de Caldes de Malavella, que sempre tothom ha pensat que era fill d'un mariner italià, que a casa no tenia de res, que es va haver d'espavilar, que va haver de ser formal i a còpia de treballar i guanyar diners, va aconseguir sortir del forat i treure'n els seus. És una història escrita de bona fe, sense malícia, a favor del personatge. I com que la primera part està escrita a partir dels testimonis de gent que hi ha tingut tracte, podríem dir que aquest aire bon jan el comparteixen tots. No hi ha conflicte: només un home que busca el pare. Si en un altre moment els veïns s'arrancaven els ulls, no hi fa gens de sang. És una literatura que conforta.

Hi aprens coses: la història dels italians que cap al final de la Segona Guerra Mundial van patir la venjança dels alemanys, en van morir molts, els que es van salvar van anar a petar a Maó. El general Moscardó es va encarregar de buscar-los un refugi provisional: les termes i balnearis dels burgesos catalans, que després de la Guerra Civil no es feien servir. Ja te-

nim els italians a Caldes de Malavella.

Nadal s'estima Itàlia. I envernissa la novel·la amb un color de pel·lícula de Giuseppe Tornatore. El safareig on el soldat italià es fa rentar la roba és l'escenari principalíssim. L'aigua que passa per les aigüeres ha lliscat per molts safarejos de moltes pel·lícules. És l'amor d'un dia o d'uns quants dies, l'excepcionalitat del temps de guerra.

Viatges, arxius i constel·lacions familiars

És el segon cop que Rafel Nadal escriu una novel·la de tema italià, després de *La maledicció dels Palmisano* (2015), un gran èxit amb vint-i-dues traduccions. Va començar amb *Quan érem feliços* (2012) i *Quan en dèiem xampany* (2013), novel·les genealògiques. Després s'ha decantat per la ficció, amb *La maledicció dels Palmisano* i *La senyora Stendhal* (2017). L'interès per les constel·lacions familiars i la documentació sobre el terreny connecten unes i altres.

Quan retrata els personatges catalans ho fa amb detalls sensuals. Per exemple, quan en Mateu entra a treballar a l'embotelladora i explica que fa caixes de fusta per posar les ampolles i que en aquell temps tothom en deia calaixos. Quan retrata els italians hi posa un poeta i un que canta cançons napolitanes.

Nadal és periodista i en les seves històries el context econòmic i polític hi està sempre molt ben explicat. Una de les subtrames més interessants és la guerra pel control dels hotels, per aprofitar el negoci dels refugiats italians. Som el 1943: el Ministeri de Marina s'enfronta al Govern Civil de Girona. L'altre tema és la competència entre embotelladores: l'aigua Imperial, l'aigua Malavella i l'aigua San Narciso i les mans i mànigues que s'havien de fer per evitar els abusos dels falangistes. Si en els primers llibres va retratar el negoci del xampany i dels taps de xampany, amb l'aigua també se'n surt. Hi ha tot un món

L'autor s'estima Itàlia. I envernissa la novel·la amb un color de pel·lícula de Giuseppe Tornatore

que formigueja, als carrers de Caldes i als balnearis. Amb tanta cosa que al final t'oblides una mica de la preocupació de trobar el pare.

Amb tots aquests elements (i el símbol de la papallona reina, que lliga passat i present), Nadal escriu la novel·la que els editors tenen ganes de premiar, que els lectors volen llegir i que ell sap escriure. Jugada rodona. |

Rafel Nadal

El fill de l'italià

PLANETA. PREMI RAMON LLULL, 460 PÀGINES. 21,90 EUROS

L'escriptor i periodista Rafel Nadal

ÀLEX GARCIA